

УДК 373.25+747

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ДИТЯЧИХ САДКІВ ДЛЯ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ КОРЕКЦІЇ ФІЗИЧНОГО ТА РОЗУМОВОГО РОЗВИТКУ

Студ. В. Ю. Самойленко, гр. МГДі 1-18
Науковий керівник д. арх., проф. В. А. Абизов
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета – визначення особливостей дизайну предметно-просторового середовища навчально-ігрової зони дитячого садка для дітей, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку. Завдання – проаналізувати різні джерела інформації щодо даної тематики, узагальнити отриману інформацію.

Об'єкт дослідження – предметно-просторове середовище навчально-ігрової зони дитячого садка для дітей, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку.

Предмет дослідження – особливості дизайну, що використовуються при формуванні предметно-просторового середовища дитячого садка для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

Методи та засоби дослідження. Аналіз літературних джерел щодо заданої тематики, їх систематизація. Аналіз статей щодо інклюзивного навчання, дитячих садків для дітей з різними вадами, узагальнення літературних витоків, натурні обстеження, порівняльний аналіз.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. У роботі визначено засади формування предметно-просторового середовища дитячого садка для кожної з наступних груп: для дітей з порушеннями зору, слуху та опорно-рухового апарату.

Результати дослідження. «Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей» (Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 № 912). Кількість учнів в групі не має перевищувати 15 осіб. У групах допускається 2–3 вихованця з особливими потребами [1].

Інклюзивна освіта в світі не рідкість. Вона вже успішно впроваджено в системах освіти багатьох розвинених країн. Один з найяскравіших прикладів – Норвегія. В результаті реформ системи освіти там ще в 1990-х роках закрили всі спеціалізовані установи для дітей з особливими потребами та на державному рівні зробили всі дитсадки і школи інклюзивними.

Проблема інклюзивної освіти в Україні стоїть гостро. У країні 167 тис. дітей з інвалідністю, а це – 2% всього дитячого населення. Тільки 10% з них здобуває освіту в інклюзивних школах. У решти дітей менше варіантів пристосуватися до життя в соціумі: вони або навчаються в спецшколах, або ж взагалі не мають можливості отримувати освіту [2].

До числа дітей з обмеженими можливостями можуть бути віднесені наступні категорії дошкільнят: з порушеннями слуху (слабочуючі, глухі); з дефектами зору (слабозорі, сліпі); із затримкою психічного розвитку – порушенням термінів формування інтелекту, емоційно-вольових якостей (низька концентрація, неухважність уваги); з важкими порушеннями мови; з порушеннями функцій опорно-рухового апарату вродженого і набутого; з патологіями аутистичного характеру; зі складними комплексними (множинними) дефектами розвитку; з важкими інтелектуальними порушеннями [3].

Включення в групу малюка з обмеженими можливостями здоров'я передбачає створення таких умов: облаштування привабливого, насиченою іграшками предметно-розвиваючого середовища (для дошкільнят з розумовою відсталістю необхідно додати в середу іграшки попередньої вікової категорії, для навчання людей з вадами зору – іграшки, що стимулюють розвиток полісенсорного сприйняття); використання дидактичного матеріалу різнорівневого змісту; визначення сильних сторін дитини з ОМ, на які згодом

робиться наголос; відмова від змагальної практики; створення атмосфери взаємодопомоги та взаємопідтримки; облаштування куточків усамітнення (під нішами, з використанням балдахинів); стимулювання розвитку комунікації між малюками, між вихованцями і дорослими; постійна присутність другого дорослого при режимних моментах для надання допомоги [4].

Розглянемо специфіку організації предметно-просторового середовища в групах для дітей з порушеннями зору. Безпечність предметно-просторового середовища для дітей з порушеннями зору досягається, перш за все, за рахунок грамотної розстановки меблів, що особливо важливо для сліпих дітей. З метою подолання страху перед переміщенням в просторі, розвитку активності та самостійності необхідно забезпечити стаціонарне встановлення меблів та обладнання, автономність функціональних зон, відсутність перетину функціональних зон зі шляхами руху. Наприклад, можна ставити меблі та ігрове обладнання по периметру групи, не перекриваючи основні шляхи пересування до важливих об'єктів. При організації предметно-просторового середовища важливо забезпечити доступність інформації, отриманої дитиною, з метою ефективної орієнтації в навколишньому середовищі. Перш за все мова йде про доступність зорової інформації, необхідно враховувати офтальмогігієнічні вимоги до ілюстрацій, посібників, іграшок.

Важливою умовою при організації роботи в групах з дітьми з порушенням слуху є створення сприятливою предметно-розвиваючого середовища, спокійного емоційного фону, а також виконання організаційно-педагогічних умов. Освіта дітей з порушеннями слуху проводиться в умовах постійного використання електроакустичної звукопідсилюючої апаратури різних типів. Дитячий сад, орієнтований на дітей з порушеннями слуху, повинен мати у своєму розпорядженні фонотеку, музичні інструменти, звукові іграшки, спеціальні комп'ютерні програми, методичну та дитячу бібліотеки [4].

Для дітей з порушення опорно-рухового апарату має бути безбар'єрний простір для їх вільного пересування в інвалідному візку. Тобто двірні прорізи мають бути достатнього широкими, немає бути ніяких порогів чи перепадів висоти. Обов'язково поруч зі сходами має бути пандус. Навчальний стіл або парта має бути більших розмірів та вищий, щоб замість стільця дитина могла під'їхати в інвалідному візку та зайняти місце.

Висновок. Грамотно побудоване предметно-просторове середовище забезпечує взаємозв'язок лікувально-відновлювальної роботи з психолого-педагогічними заходами, сприяє вирішенню корекційно-розвиваючих завдань, формуванню в дитинстві соціально-адаптивних способів поведінки та взаємодії з оточуючими, розвиток його мобільності та самостійності, а також має велике виховне значення. Основними аспектами при формуванні предметно-просторового середовища є безбар'єрний доступ до основних зон приміщення, а також дотримання усіх необхідних вимог для максимально комфортного перебування особливих дітей у дитячому садочку.

Ключові слова: діти з особливими потребами, діти з обмеженими можливостями, інклюзія, інклюзивне навчання (інклюзивна освіта), дошкільний навчальний заклад (дитячий садок), предметно-просторове середовище, дизайн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Що таке інклюзивне навчання? Електронний ресурс: <http://education-inclusive.com/shho-take-inklyuziya/>
2. Инвалидность – не приговор: особенности инклюзивного образования в Европе и перспективы в Украине. Електронний ресурс: <https://www.segodnya.ua/ukraine/invalidnost-ne-prigovor-osobennosti-inklyuzivnogo-obrazovaniya-v-evrope-i-perspektivy-v-ukraine-1100392.html>
3. Дети с ограниченными возможностями здоровья. Електронний ресурс: <http://www.omskmintrud.ru/?sid=4544>
4. Обучение детей с особыми образовательными потребностями. Електронний ресурс: <http://defectolog.edusite.ru/p52aa1.html>